

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ
ԿՈՒՐՍԱՅԻՆ (ԴԱՍԸՆԹԱՑԱՅԻՆ-ԳԻՏԱԿԱՆ) ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ

1. Ընդհանուր դրույթներ

- 1.1 Կուրսային աշխատանքը դասախոսի ղեկավարությամբ ուսանողի կողմից կատարվող բովանդակալից ինքնուրույն հետազոտություն է: Կուրսային աշխատանքը պետք է ունենա տվյալ դասընթացի առավել արդիական հարցերի տեսական հիմնավորում, ինչպես նաև ներառի համապատասխան գործնական նյութի վերլուծություն:
- 1.2 Կուրսային աշխատանքի նպատակն է.
- Որոշել տվյալ դասընթացի տեսական-մեթոդական հիմունքների յուրացման մակարդակը ուսանողի կողմից,
  - Բացահայտել հիմնախնդիրը շարադրելու և վերլուծելու նրա ունակությունը,
  - Ձևավորել մասնագիտական խնդիրները ինքնուրույն և ստեղծագործաբար լուծելու ունակություններ:
- 1.3. Կուրսային աշխատանքի կատարման ժամանակ ուսանողի առջև դրված խնդիրներն են.
- Ուսումնասիրվող թեմայի հիմնադրույթների և նյութին առնչվող մասնագիտական գրականության վերլուծությունը,
  - Հետազոտվող օբյեկտի և առարկայի որոշումը,
  - Թեմայի տեղեկատվական և գիտական սկզբնաղբյուրների, մասնագիտական գրականության ուսումնասիրությունը,
  - Ուսանողի մասնագիտական նախապատրաստվածության, ուսումնական առարկաներից ձեռք բերած գիտելիքների, ունակությունների ամրապնդումը, խորացումը և ընդլայնումը,
  - Գիտական ուսումնասիրություն կատարելու մեթոդների տիրապետումը,
  - Տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու ունակությունների ձեռքբերումը,
  - Եզրահանգումների ընդհանրացումը՝ հետագա մշակման նպատակով:
- 1.4 Կուրսային աշխատանքը կատարելիս ուսանողը պետք է բացահայտի հետևյալ ունակությունները.
1. գիտական (աշխատանքային) վարկածի առաջադրում,
  2. թեմային առնչվող նյութերի հավաքում և մշակում,
  3. հավաքած նյութի ուսումնասիրություն և համեմատական վերլուծություն,
  4. ամբողջական նյութի համակարգում և ընդհանրացում,
  5. առաջադրված խնդիրների ինքնուրույն լուծում,
  6. եզրահանգումների, առաջարկությունների տրամաբանական հիմնավորում և ձևակերպում:
- 1.5 Կուրսային աշխատանքի թեման պետք է համապատասխանի տվյալ դասընթացի հիմնախնդիրներին, գիտականությանը, նորույթին և արդիականությանը: Այն պետք է կառուցվի փաստացի նյութի, գործնական արդյունքների, ամբիոնի դասախոսների գիտական աշխատանքների, գիտական սեմինարների հիման վրա՝ գիտության նորագույն նվաճումների և հետազոտությունների լայն ընդգրկմամբ:
- 1.6 Կուրսային աշխատանքների թեմաները և դրանց ղեկավարները հաստատվում են ամբիոնի նիստում տվյալ կիսամյակի առաջին երկու շաբաթվա ընթացքում:
- 1.7 Կուրսային աշխատանքների քանակը նախատեսվում է ուսումնական պլանով:

2. Կուրսային աշխատանքի բովանդակությունը և կառուցվածքը

- 2.1. Կուրսային աշխատանքին ներկայացվող ընդհանուր պահանջներն են.

- գրված լինի հայերեն (բացառությամբ օտար լեզուների ֆակուլտետի մասնագիտությունների),
  - աշխատանքը պետք է ունենա կետ 2.2-ում տրված կառուցվածքը, տրամաբանական հաջորդականությամբ շարադրանք,
  - ձևակերպումները պետք է լինեն հակիրճ, ճշգրիտ, միանշանակ, սուբյեկտիվությունից զերծ:
- 2.2. Կուրսային աշխատանքի կառուցվածքի մեջ մտնում են՝ *տիտղոսաթերթը, բովանդակությունը, ներածությունը, հիմնական մասը, եզրակացությունը, օգտագործված գրականության ցանկը*, անհրաժեշտության դեպքում՝ *հավելվածը*:
- 2.2.1 *Տիտղոսաթերթը* կուրսային աշխատանքի առաջին էջն է, որի վրա նշվում են բուհի, ֆակուլտետի, ամբիոնի ամբողջական անվանումը, թեման, ուսանողի անուն, ազգանուն, հայրանունը, գիտական դեկավարի ազգանունը և անվան, հայրանվան սկզբնատառերը, գիտական աստիճանը և կոչումը, կատարման տեղը և տարին (*հավելված 1*):
- 2.2.2 *Բովանդակության* մեջ մտնում են ներածությունը, հիմնական մասի գլուխների և նրանց ենթամասերի անվանումները, եզրակացությունը, օգտագործված գրականության ցանկը, հավելվածը (անհրաժեշտության դեպքում): Բովանդակության հաջորդականությունը և մասերի անվանումները պետք է համապատասխանեն կուրսային աշխատանքի շարադրմանը: Հիմնական մասի բաժինների անվանումների մեջ չպետք է կրկնվի ամբողջական աշխատանքի անվանումը:
- 2.2.3 *Ներածության* մեջ հիմնավորվում են ընտրված թեմայի արդիականությունը և ուսումնասիրված լինելու աստիճանը, ձևակերպվում են հիմնախնդիրները և նրա լուծման ուղիները, աշխատանքի նպատակը, նշվում են ուսումնասիրության առարկան, վերլուծության մեթոդները, շարադրվում են ընտրված թեմայի առավել կարևոր հայեցակետերը:
- 2.2.4 *Կուրսային աշխատանքի հիմնական մասն* ընդգրկում է աշխատանքի գլուխները, որոնցից յուրաքանչյուրը կարող է ունենալ 2 -3 ենթամաս: Յուրաքանչյուր գլխի ծավալը և ենթամասերի քանակը մոտավորապես պետք է հավասար լինեն: Հիմնական մասը կառուցվում է գիտաուսումնական գրականության, վիճակագրական նյութերի վերլուծության հիմքի վրա և պետք է ունենա անհրաժեշտ հղումներ, նյութի շարադրումը լինի գրագետ, առանց ուղղագրական և ոճական սխալների, հստակ և հակիրճ: *Կուրսային աշխատանքը* նպատակահարմար է համալրել տվյալ դասընթացի յուրահատկությանը համապատասխան աղյուսակներով, գծապատկերներով, դիագրամներով, գործնական օրինակներով, խնդիրներով:
- 2.2.5 *Եզրակացության* մեջ հաջորդականությամբ շարադրվում են տեսական և գործնական ընդհանրացումներն ու առաջարկությունները, որին հանգել է ուսանողը ուսումնասիրության արդյունքում: Դրանք պետք է լինեն համառոտ և հստակ, լրիվ պատկերացում տան հետազոտության բովանդակության, նշանակության, հիմնավորվածության և արդյունավետության մասին:
- 2.2.6 *Օգտագործված գրականության ցանկում* յուրաքանչյուր գրականության վերջում անհրաժեշտ է նշել էջերի ընդհանուր քանակը, իսկ հերթականությունը պետք է լինի հետևյալ կերպ.
1. օրենքներ և այլ իրավական ակտեր, վիճակագրական տեղեկագրեր
  2. հայերեն և այլ օտար լեզվով աղբյուրներ
  3. համացանցային կայքեր (չգերազանցի օգտագործված գրականության 30%-ը):
- Տեղեկատվության խմբավորումը գրականության ցանկում կարող է կատարվել հղումների ձևով, այբբենական կարգով, կամ էլ աշխատանքի գլուխներին համապատասխան:
- 2.2.7 Ուղղակի և անուղղակի հղումները տեքստում պարտադիր են: Հղումները և մեջբերումները տեղադրվում են էջի ստորին մասում, հիմնական տեքստից բաժանվում են ուղիղ գծով և համարակալվում արաբական թվերով կամ քառակուսի փակագծում՝ նշելով գրականության ցանկում հերթական համարը և էջը:

3. Կուրսային աշխատանքի ձևավորումը

3.1 Կուրսային աշխատանքի ծավալը պետք է կազմի բնագիտական (տեխնիկական և ճշգրիտ) գիտությունների համար տպագիր 10-20 էջ, մյուսների համար՝ 15-25 էջ՝ առանց հավելվածի: Աշխատանքի առանձին մասերի միջև պետք է պահպանվի հետևյալ համամասնությունը.

- ներածություն՝ 1-2 էջ
- եզրակացություն՝ 1-2 էջ
- օգտագործված գրականություն՝ 1-2 էջ:

Աշխատանքի ամենաձավալուն մասը պետք է կազմի նյութի հիմնական շարադրանքը:

3.2 Կուրսային աշխատանքը պետք է հավաքվի (A4 ֆորմատ) Word ծրագրում Sylfaen (Times New Roman) տառատեսակով (տառաչափը՝ 12, միջտողային հեռավորությունը՝ 1,5, ձախից՝ 3սմ, աջից՝ 1սմ, վերևից՝ 2,0սմ, ներքևից՝ 2,5սմ), հղումների տառաչափը՝ 9: Գլուխները և ենթավերնագրերը տեքստում անհրաժեշտ է առանձնացնել (**B** I): Աշխատանքի բոլոր էջերը համարակալվում են, բացի տիտղոսաթերթից: Էջանշումը՝ էջի ներքևում, մեջտեղում: Երկրորդ էջը բովանդակությունն է: Էջադրումը սկսել բովանդակության էջից: Կուրսային աշխատանքի յուրաքանչյուր մաս սկսվում է նոր էջից:

4. Կուրսային աշխատանքի կատարման կարգը

4.1 Ուսանողը կուրսային աշխատանքի թեման ընտրում է ուսումնական պլանին համապատասխան կազմված և ամբիոնի կողմից հաստատված թեմաներից: Գիտական ղեկավարները նշանակվում են ամբիոնի վարիչի կողմից՝ ըստ ուսումնական ծանրաբեռնվածության: Կուրսային աշխատանքի ղեկավարը, որպես կանոն, տվյալ առարկան դասավանդող դասախոսն է կամ գործնականը վարող մասնագետը: Ամբիոնի վարիչը կուրսային աշխատանքի ղեկավար կարող է նշանակել նաև ամբիոնի այլ դասախոսի:

4.2 Ղեկավարը ուսանողի հետ

- կազմում է ընտրված թեմայի կատարման անհատական օրացուցային ժամանակացույց,
- կոնկրետացնում է ուսումնասիրության ենթակա հարցերի շրջանակները,
- հստակեցնում է աշխատանքի կառուցվածքը, հետազոտության ուղղություններն ու մեթոդները,
- տալիս է համապատասխան գրականության ցանկը:

4.3 Կուրսային աշխատանքի ղեկավարը

- վերահսկում է աշխատանքի կատարումը ըստ կազմված օրացուցային ժամանակացույցի,
- կազմակերպում է անհատական խորհրդատվություն կուրսային աշխատանքի կառուցվածքին և բովանդակությանը վերաբերող հարցերի շուրջ,
- ներկայացնում է կարծիք կատարված աշխատանքի վերաբերյալ:

4.4 Կուրսային աշխատանքի կատարման ընթացքում ուսանողը կարող է նաև խորհրդակցել այլ դասախոսների հետ:

5. Կուրսային աշխատանքի պաշտպանությունը

5.1 Ուսանողը կուրսային աշխատանքը ամբիոն պետք է ներկայացնի պաշտպանությունից մեկ շաբաթ առաջ 2 տարբերակով (1 տպագիր, 1 էլեկտրոնային (CD սկավառակի վրա)), իսկ հեռակա ուսուցման ուսանողները՝ քննաշրջանից 30 օր առաջ:

5.2 Կուրսային աշխատանքի ղեկավարը ներկայացնում է կարծիք:

5.3 Կարծիքի մեջ ղեկավարը ներկայացնում է աշխատանքի դրական և բացասական կողմերը, գնահատում աշխատանքի կատարման ուսանողի ինքնուրույնության աստիճանը, նշում է աշխատանքը պաշտպանության ներկայացնելու թույլտվության մասին:

5.4 Կուրսային աշխատանքի պաշտպանությունն իրականացվում է ըստ հաստատված ժամանակացույցի:

- 5.5 Կուրսային աշխատանքի պաշտպանությունն իրականացվում է ամենաքիչը երկու անդամներից կազմված հանձնաժողովի մասնակցությամբ՝ ղեկավարի ներկայությամբ: Ղեկավարի բացակայության դեպքում կուրսային աշխատանքի պաշտպանությունը կազմակերպվում է՝ հիմք ընդունելով ղեկավարի դրական գրավոր կարծիքը: Հանձնաժողովի կազմը, նրա աշխատանքի ընթացակարգը և պաշտպանության ժամանակացույցը հաստատվում է տվյալ ամբիոնի նիստում:
- 5.6 Կուրսային աշխատանքի պաշտպանության ժամանակ որոշվում են ուսանողի տեսական գիտելիքների և գործնական ունակությունների մակարդակը, աշխատանքի համապատասխանությունը դրան ներկայացվող պահանջներին: Կուրսային աշխատանքի չափանիշներն են՝ արդիականությունը, ինքնուրույնության աստիճանը, եզրակացությունների և առաջարկությունների ճշտությունը, աշխատանքի հետազոտական բնույթը, ներկայացվող նյութի որակը, գրագիտության աստիճանը:

6. Կուրսային աշխատանքի գնահատումը

- 6.1 Կուրսային աշխատանքը գնահատվում է 20 միավորանոց սանդղակով՝ ստորև բերված աղյուսակում գնահատման չափանիշներին համապատասխան

Թիվ	Չափանիշ	Առավելագույն միավորը
1	Ներկայացման որակը	8
2	Ձևակերպման որակը	5
3	Կատարման ինքնուրույնության աստիճանը	5
4	Արդիականությունը/նորույթը	2
	Ընդամենը՝	20

Գնահատման քայլը 1.0 միավոր:

Դրական գնահատականը (8 և 8-ից բարձր) հանձնաժողովի նախագահի կողմից գրանցվում է տեղեկագրում և ստուգման գրքույկում:

Կուրսային աշխատանքի լրիվ անվանումը նշվում է քննական տեղեկագրում և դիպլոմի հավելվածում:

- 6.2 Նշված ժամկետում անհարգելի պատճառով կուրսային աշխատանքը չներկայացնելը և չպաշտպանելը համարվում է ակադեմիական պարտք: Հանձնաժողովի նախագահը քննական տեղեկագրում նշանակում է անբավարար գնահատական: Փաստաթղթերով հիմնավորված հարգելի պատճառների առկայության դեպքում ամբիոնը սահմանում է կուրսային աշխատանքի կատարման և պաշտպանության անհատական ժամանակացույց:
- 6.3 Կուրսային աշխատանքի անհատական պաշտպանության դեպքում գնահատականը դրվում է անհատական տեղեկագրում:

7. Կուրսային աշխատանքի հաշվառումը և պահպանումը

- 7.1 Կուրսային աշխատանքի պաշտպանությունից հետո աշխատանքը հանձնվում է ամբիոն, որտեղ պահպանվում է 1 տարի, իսկ էլեկտրոնային տարբերակը՝ գրադարանին:
- 7.2 Պահպանության ժամկետը լրանալուց հետո կուրսային աշխատանքները ենթակա են սահմանված կարգով արխիվացման՝ համապատասխան ակտով:

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ

1. Ընդհանուր դրույթներ

- 1.1 Ավարտական աշխատանքը դասախոսի ղեկավարությամբ ուսանողի կողմից կատարվող բովանդակալից ինքնուրույն հետազոտություն է, որը կարող է ներառել տեսական հարցեր, կոնկրետ հիմնախնդիրներ, ինչպես նաև կիրառական և ստեղծագործական խնդիրներ՝ պայմանավորված մասնագիտության կամ տվյալ գիտաճյուղի առանձնահատկությամբ:
- 1.2 Ավարտական աշխատանքը կատարվում է ուսուցման ողջ գործընթացում ձեռք բերած տեսական գիտելիքների և գործնական հմտությունների հիման վրա:
- 1.3 Ավարտական աշխատանքը նպատակ ունի.
- մասնագիտական տեսական և գործնական գիտելիքների խորացման, համակարգման և ընդլայնման,
  - կոնկրետ գիտական, տեխնիկական և արտադրական (մանկավարժական) խնդիրների լուծման ժամանակ դրանց կիրառման,
  - ինքնուրույն աշխատանքի հմտության զարգացման,
  - հետազոտական աշխատանքների մեթոդիկայի տիրապետման և կոնկրետ խնդրի լուծման ընթացքում կիրառման,
  - ժամանակակից դպրոցում, գիտության, մշակույթի և արտադրության տարբեր բնագավառներում ինքնուրույն աշխատանքի նախապատրաստվածության վերահանման:
- 1.4 Ավարտական աշխատանքի կատարման ժամանակ ուսանողի առջև դրված խնդիրներն են.
- Ուսումնասիրվող թեմայի հիմնադրույթների և նյութին առնչվող մասնագիտական գրականության վերլուծությունը,
  - Հետազոտվող օբյեկտի և առարկայի որոշումը,
  - Թեմայի տեղեկատվական և գիտական սկզբնաղբյուրների, մասնագիտական գրականության ուսումնասիրությունը,
  - Ուսանողի մասնագիտական նախապատրաստվածության, ուսումնական առարկաներից ձեռք բերած գիտելիքների, ունակությունների ամրապնդումը, խորացումը և ընդլայնումը,
  - Գիտական ուսումնասիրություն կատարելու մեթոդների տիրապետումը,
  - Տեսական գիտելիքները գործնականում կիրառելու ունակությունների դրսևորումը,
  - Եզրահանգումների ընդհանրացումը՝ հետագա մշակման նպատակով:
- 1.5 Ավարտական աշխատանքը կատարելիս ուսանողը պետք է բացահայտի հետևյալ ունակությունները.
1. գիտական (աշխատանքային) վարկածի առաջադրում,
  2. թեմային առնչվող նյութերի հավաքում և մշակում,
  3. հավաքած նյութի ուսումնասիրություն և վերլուծություն,
  4. ամբողջական նյութի համակարգում և ընդհանրացում,
  5. առաջադրված խնդիրների ինքնուրույն լուծում,
  6. եզրահանգումների, առաջարկությունների տրամաբանական հիմնավորում և ձևակերպում:

2. Ավարտական աշխատանքի բովանդակությունը և կառուցվածքը

- 2.1 Ավարտական աշխատանքի թեման պետք է լինի հստակ ձևակերպված, հիմնավորված և համապատասխանի ժամանակակից հետազոտական աշխատանքների մակարդակին, պետք է ընձեռի ինքնուրույնության, ստեղծագործական մոտեցման հնարավորություն:
- 2.2. Ավարտական աշխատանքի կառուցվածքի մեջ մտնում են՝ *տիտղոսաթերթը, բովանդակությունը, ներածությունը, հիմնական մասը, եզրակացությունը, օգտագործված գրականության ցանկը*, անհրաժեշտության դեպքում՝ *հավելվածները*:
- 2.2.1 *Տիտղոսաթերթը* ավարտական աշխատանքի առաջին էջն է, որի վրա նշվում են բուհի, ֆակուլտետի, ամբիոնի ամբողջական անվանումը, թեման, ուսանողի անուն, ազգանուն, հայրանունը, գիտական ղեկավարի ազգանունը և անվան, հայրանվան սկզբնատառերը, գիտական աստիճանը և կոչումը, կատարման տեղը և տարին (*հավելված II*):
- 2.2.2 *Բովանդակության* մեջ մտնում են ներածությունը, հիմնական մասի գլուխները և նրանց ենթամասերի անվանումները, եզրակացությունը, օգտագործված գրականության ցանկը, հավելվածը (անհրաժեշտության դեպքում): Բովանդակության հաջորդականությունը և գլուխների անվանումները պետք է համապատասխանեն ավարտական աշխատանքի գլուխներին: Գլուխների անվանումների մեջ չպետք է կրկնվի ամբողջական աշխատանքի անվանումը:
- 2.2.3 *Ներածության* մեջ հիմնավորվում են ընտրված թեմայի արդիականությունը և ուսումնասիրված լինելու աստիճանը, ձևակերպվում են հիմնախնդիրները և նրա լուծման ուղիները, աշխատանքի նպատակը, նշվում են ուսումնասիրության առարկան, վերլուծության մեթոդները, շարադրվում են ընտրված թեմայի առավել կարևոր հայեցակետերը:
- 2.2.4 *Ավարտական աշխատանքի հիմնական մասն* ընդգրկում է աշխատանքի գլուխները, որոնցից յուրաքանչյուրը կարող է ունենալ 2 -3 ենթամաս: Յուրաքանչյուր գլխի ծավալը և ենթամասերի քանակը մոտավորապես պետք է հավասար լինեն: Հիմնական մասը կառուցվում է գիտաուսումնական գրականության, վիճակագրական նյութերի վերլուծության հիմքի վրա և պետք է ունենա անհրաժեշտ հղումներ, նյութի շարադրումը լինի զրազետ, առանց ուղղագրական և ոճական սխալների, հստակ և հակիրճ: *Ավարտական աշխատանքը* նպատակահարմար է համալրել տվյալ դասընթացի յուրահատկությանը համապատասխան աղյուսակներով, գծապատկերներով, դիագրամներով, գործնական օրինակներով, խնդիրներով:
- 2.2.5 Ավարտական աշխատանքը ցանկալի է ունենա գրաֆիկական մաս՝ էլեկտրոնային ցուցադրական նյութերի տեսքով, որը պետք է ներառի Power Point ծրագրով կատարված 10-15 սլայդ:
- 2.2.6 *Եզրակացության* մեջ հաջորդականությամբ շարադրվում են տեսական և գործնական ընդհանրացումներն ու առաջարկությունները, որին հանգել է ուսանողը ուսումնասիրության արդյունքում: Դրանք պետք է լինեն համառոտ և հստակ, լրիվ պատկերացում տան հետազոտության բովանդակության, նշանակության, հիմնավորվածության և արդյունավետության մասին:
- 2.2.7 *Օգտագործված գրականության ցանկում* յուրաքանչյուր գրականության վերջում անհրաժեշտ է նշել էջերի ընդհանուր քանակը, իսկ հերթականությունը պետք է լինի հետևյալ կերպ.
1. օրենքներ և այլ իրավական ակտեր, վիճակագրական տեղեկագրեր
  2. հայերեն և այլ օտար լեզվով աղբյուրներ
  3. համացանցային կայքեր (չգերազանցի օգտագործված գրականության 30%-ը):
- Տեղեկատվության խմբավորումը գրականության ցանկում կարող է կատարվել հղումների ձևով, այբբենական կարգով, կամ էլ աշխատանքի գլուխներին համապատասխան:
- 2.2.8 Ուղղակի և անուղղակի հղումները տեքստում պարտադիր են: Հղումները և մեջբերումները տեղադրվում են էջի ստորին մասում, հիմնական տեքստից բաժանվում են ուղիղ գծով և համարակալվում արաբական թվերով կամ քառակուսի փակագծում՝ նշելով գրականության ցանկում հերթական համարը և էջը:

3. Ավարտական աշխատանքի ձևավորումը

- 3.1 Ավարտական աշխատանքը պետք է կազմված լինի կոշտ կազմով, լրացված հայերեն (բացառությամբ օտար լեզուների ֆակուլտետի մասնագիտությունների):
- 3.2 Ավարտական աշխատանքի ծավալը պետք է կազմի բնագիտական (տեխնիկական և ճշգրիտ) գիտությունների համար 20-30 տպագիր էջ, մյուսների համար՝ 25-35 էջ՝ առանց հավելվածների: Աշխատանքի առանձին մասերի միջև պետք է պահպանվի հետևյալ համամասնությունը.
- ներածություն՝ 1-4 էջ
  - եզրակացություն՝ 1-4 էջ
  - օգտագործված գրականության ցանկ՝ 1-3 էջ:
- Աշխատանքի ամենաձավալուն մասը պետք է կազմի նյութի հիմնական շարադրանքը:
- 3.3 Ավարտական աշխատանքը պետք է ունենա համակարգչային շարվածք (A4 ֆորմատ) Word ծրագրում Sylfaen (Times New Roman) տառատեսակով (տառաչափը՝ 12, միջտողային հեռավորությունը՝ 1,5, ձախից՝ 3սմ, աջից՝ 1սմ, վերևից՝ 2,0սմ, ներքևից՝ 2,5սմ), հղումների տառաչափը՝ 9: Գլուխները և ենթավերնագրերը տեքստում անհրաժեշտ է առանձնացնել (**B** **I**): Աշխատանքի բոլոր էջերը համարակալվում են, բացի տիտղոսաթերթից: Էջանշումը՝ էջի ներքևում, մեջտեղում: Երկրորդ էջը բովանդակությունն է: Էջադրումը սկսել բովանդակության էջից: Ավարտական աշխատանքի յուրաքանչյուր մաս սկսվում է նոր էջից:

4. Ավարտական աշխատանքի կատարման կարգը

- 4.1 Ավարտական աշխատանքը կատարվում է ուսումնառության վերջին երկու կիսամյակների ընթացքում:
- 4.2 Ավարտական աշխատանքների թեմաները և ղեկավարները հաստատվում են թողարկող ամբիոնի նիստում մինչև տվյալ ուսումնական տարվա նոյեմբերի 1-ը: Ուսանողներին իրավունք է վերապահվում հանդես գալու թեմայի առաջարկությամբ ծանրակշիռ հիմնավորում ներկայացնելու պայմանով: Ղեկավար կարող են նշանակվել նաև այլ հաստատությունների և գիտահետազոտական հիմնարկությունների տվյալ բնագավառի բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներ:
- 4.3 Ամբիոնի ներկայացմամբ՝ ռեկտորի հրամանով հաստատվում են ավարտական աշխատանքների թեմաները և ղեկավարները:
- 4.4 Ավարտական աշխատանքի ղեկավարը
- վերահսկում է աշխատանքի կատարումը ըստ կազմված օրացուցային ժամանակացույցի,
  - կազմակերպում է անհատական խորհրդատվություն ավարտական աշխատանքի կառուցվածքին և բովանդակությանը վերաբերող հարցերի շուրջ,
  - ներկայացնում է կարծիք կատարված աշխատանքի վերաբերյալ՝ ըստ չափանիշների:
- 4.5 Ղեկավարի առաջարկությամբ ամբիոնը իրավունք ունի աշխատանքի տարբեր բաժինների համար խորհրդատուներ հրավիրել այլ ամբիոններից կամ հաստատություններից:
- 4.6 Թեմայի ընդհանուր ուղղվածության փոփոխությունը չի երաշխավորվում, իսկ խիստ անհրաժեշտության դեպքում թեմայի վերջնական ձևակերպումը ներկայացվում է պաշտպանությունից երեք ամիս առաջ՝ ռեկտորի հրամանով ձևակերպվելու համար:

5. Ավարտական աշխատանքի պաշտպանությունը

- 5.1 Ավարտական աշխատանքը ամբիոն է ներկայացվում պաշտպանությունից 10 օր առաջ 2 տարբերակով (1 տպագիր, 1 էլեկտրոնային (CD սկավառակի վրա)):
- 5.2 Ուսանողի կողմից ստորագրված ավարտված աշխատանքը ներկայացվում է ղեկավարին: Հավանության արժանանալուց հետո այն ստորագրվում և գրավոր կարծիքի հետ միասին ներկայացվում է ամբիոն: Կարծիքի մեջ պետք է բնութագրվեն աշխատանքի բոլոր բաժինները, գնահատվեն աշխատանքի կատարման ուսանողի ինքնուրույնության աստիճանը:
- Ամբիոնի վարիչի որոշմամբ աշխատանքի գրախոս է նշանակվում ամբիոնի առաջատար

դասախոսներից կամ այլ համապատասխան հիմնարկություններից:

5.3 Ավարտական աշխատանքի նախնական պաշտպանությունը կազմակերպում է թողարկող ամբիոնը պաշտպանությունից մեկ ամիս առաջ, որի արդյունքները արձանագրվում են ամբիոնի նիստում և ներկայացվում համապատասխան ղեկնատ:

5.4 Անհարգելի պատճառով ավարտական աշխատանքի նախնական պաշտպանությանը չներկայացած կամ նախապաշտպանությունը չանցած ուսանողին չի թույլատրվում մասնակցելու ավարտական աշխատանքի պաշտպանությանը: Փաստաթղթերով հիմնավորված հարգելի պատճառների առկայության դեպքում ամբիոնի վարիչը կազմակերպում է ավարտական աշխատանքի նախնական պաշտպանության անհատական ժամանակացույց ոչ ուշ, քան պաշտպանությունից 10 օր առաջ:

5.5 Աշխատանքի հեղինակին պետք է տրվի նիստի քաղվածք՝ կոնկրետ հանձնարարականներով՝ սխալների, թերությունների վերլուծությամբ:

5.6 Ավարտական աշխատանքի պաշտպանությունը ուսումնասիրվող նյութի ընկալման խորությունը ստուգելու յուրահատուկ ձև է, այն գիտականորեն ներկայացնելու հմտությունների ձևավորման և ցուցադրման արդյունավետ միջոց է, նյութը համառոտ, փաստերով հիմնավորված, հստակ ներկայացնելու կարողություն:

Ավարտական աշխատանքի պաշտպանությունն իրականացվում է ԼՂՀ ԿԳ նախարարության կողմից հաստատված ժամանակացույցով:

5.7 Ավարտական աշխատանքի պաշտպանության ժամանակ որոշվում են ուսանողի տեսական գիտելիքների և գործնական ունակությունների մակարդակը, աշխատանքի համապատասխանությունը նրան ներկայացվող պահանջներին:

Ավարտական աշխատանքի չափանիշներն են՝ արդիականությունը, ինքնուրույնության աստիճանը, եզրակացությունների և առաջարկությունների ճշտությունը, աշխատանքի հետազոտական բնույթը, ներկայացվող նյութի որակը, գրագիտության աստիճանը:

5.8 Ավարտական աշխատանքի պաշտպանությունը կատարվում է ԼՂՀ ԿԳ նախարարության 2012թ. փետրվարի 7-ի թիվ 9 որոշման համաձայն՝ ղեկավարի ներկայությամբ: Ղեկավարի բացակայության դեպքում ավարտական աշխատանքի պաշտպանությունը կազմակերպվում է՝ հիմք ընդունելով ղեկավարի դրական գրավոր կարծիքը:

6. Ավարտական աշխատանքի գնահատումը

6.1 Ավարտական աշխատանքը գնահատվում է 20 միավորանոց սանդղակով՝ ստորև բերված աղյուսակում գնահատման չափանիշներին համապատասխան.

Թիվ	Չափանիշ	Առավելագույն միավորը
1	Ներկայացման որակը	8
2	Ձևակերպման որակը	4
3	Կատարման ինքնուրույնության աստիճանը	6
4	Արդիականությունը/տրույթը	2
	Ընդամենը՝	20

6.2 Աշխատանքի գնահատականը նշանակելիս պետք է նկատի ունենալ հետևյալ նախապայմանները.

- աշխատանքի բովանդակությունը, հետազոտական խնդրի բարդությունը, նյութի շարադրման որակը, եզրակացությունների հիմնավորվածությունը, աշխատանքի ավարտունության աստիճանը,
- ղեկավարի կարծիքը,
- գրախոսի կարծիքը,
- պաշտպանությանը ներկայացված գեկուցման բովանդակությունը և որակը,
- հարցերին տրված պատասխանները,
- աշխատանքի ձևավորումը:

7. Ավարտական աշխատանքի հաշվառումը և պահպանումը

- 7.1 Ավարտական աշխատանքի պաշտպանությունից հետո աշխատանքը հանձնվում է ամբիոն, որտեղ պահպանվում է 1 տարի, իսկ էլեկտրոնային տարբերակը հանձնվում է գրադարանին:
- 7.2 Պահպանության ժամկետը լրանալուց հետո ավարտական աշխատանքները ենթակա են սահմանված կարգով արխիվացման՝ համապատասխան ակտով:

ԿԱՆՈՆԱԿԱՐԳ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԱԿԱՆ ԹԵԶԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ

1. Մագիստրոսական թեզին ներկայացվող պահանջները

- 1.1 Մագիստրանտի ավարտական որակավորման աշխատանքը (այսուհետ՝ մագիստրոսական թեզ) բարձրագույն մասնագիտական կրթության երկրորդ եզրափակիչ փուլն է, որը պետք է բնորոշի ապագա մագիստրոսի ոչ միայն ընդհանուր ակադեմիական պատրաստվածությունը, այլ նաև ընտրված մասնագիտության ոլորտում նրա մասնագիտական կարողությունները:
- 1.2 Մագիստրոսական թեզը ավարտական տեսական ու կիրառական հետազոտական աշխատանք է՝ նվիրված մասնագիտությանն առնչվող արդի խնդիրների լուծմանը, որը բխում է մագիստրանտի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի պահանջներից:
- 1.3 Մագիստրոսական թեզը պետք է՝
  - ներկայացվի որպես բնագավառի արդիական հիմնահարցերից մեկին վերաբերող հետազոտություն, որում մագիստրանտը բացահայտում է իր տեսական գիտելիքները և գործնական ունակությունները, մասնագիտական բնույթի խնդիրներն ինքնուրույն լուծելու կարողությունները.
  - բացահայտի մագիստրանտի կողմից գիտական և համակարգային վերլուծության մեթոդների յուրացման աստիճանը, ունակությունը՝ կատարելու տեսական ընդհանրացումներ և գործնական եզրակացություններ, հիմնավորված առաջարկություններ բնագավառի հիմնահարցերի լուծման վերաբերյալ.
  - բացահայտի մագիստրանտի պատրաստվածության աստիճանը՝ ինքնուրույն աշխատելու համապատասխան համակարգում.
  - համապատասխանի նյութի տրամաբանված և հստակ շարադրման պահանջներին և հենվի հավաստի տվյալների ու փաստերի վրա.
  - դրսևորի մագիստրանտի ունակությունը՝ կիրառելու տեղեկատվության որոնման, ընտրության, մշակման և համակարգման արդի մեթոդները, աշխատելու ունակությունը բնագավառի նորատիվ-իրավական ակտերի հետ:

2. Մագիստրոսական թեզի թեմայի ընտրությունը

- 2.1 Մագիստրոսական թեզերի թեմաները և ղեկավարները հաստատվում են թողարկող ամբիոնի նիստում: Մագիստրանտներին իրավունք է վերապահվում հանդես գալու թեմայի առաջարկությամբ ծանրակշիռ հիմնավորում ներկայացնելու պայմանով: Ղեկավար կարող են նշանակվել նաև այլ հաստատությունների և գիտահետազոտական հիմնարկությունների տվյալ բնագավառի բարձր որակավորում ունեցող մասնագետներ:
- 2.2 Մինևույն թեմայի ընտրությունը տարբեր մագիստրանտների կողմից արգելվում է:
- 2.3 Ամբիոնի կողմից հաստատված մագիստրոսական թեզի թեմաները և նշանակված ղեկավարների ցուցակները ներկայացվում են ռեկտորի հաստատմանը մինչև տվյալ ուսումնական տարվա նոյեմբերի 1-ը:
- 2.4 Մագիստրոսական թեզի ղեկավարից բացի կարող է նշանակվել խորհրդատու, եթե հետազոտությունը հարակից մասնագիտությունների սահմանում է:
- 2.5 Մագիստրոսական թեզի ղեկավարը
  - վերահսկում է աշխատանքի կատարումը ըստ կազմված օրացուցային ժամանակացույցի,

- կազմակերպում է անհատական խորհրդատվություն մագիստրոսական թեզի կառուցվածքին և բովանդակությանը վերաբերող հարցերի շուրջ,
- ներկայացնում է կարծիք կատարված աշխատանքի վերաբերյալ՝ ըստ չափանիշների:

3. Մագիստրոսական թեզի կառուցվածքը

- 3.1 Կառուցվածքային առումով մագիստրոսական թեզը պետք է կազմված լինի՝
- տիտղոսաթերթից ,
  - բովանդակությունից (ցանկ),
  - ներածությունից,
  - աշխատանքի հիմնական մասից,
  - եզրակացությունից,
  - օգտագործված գրականության ցանկից,
  - հավելվածներից՝ առանց էջակալման:
- 3.2 Ներածությունում անհրաժեշտ է շարադրել հիմնախնդրի իմաստը, հիմնավորել թեմայի արդիականությունը:
- 3.3 Աշխատանքի հիմնական մասը ներկայացվում է գլուխներով և ենթավերնագրերով: Պետք է տեղ հատկացվի միջազգային փորձի լուսաբանմանը:
- 3.4 Եզրակացությունը պետք է շարադրված լինի հակիրճ, ընդգրկի հիմնախնդրի արդի իրավիճակի գնահատականը և լուծման վերաբերյալ առաջարկությունները:
- 3.5 Մագիստրոսական թեզը պետք է ունենա գրաֆիկական մաս՝ էլեկտրոնային ցուցադրական նյութերի տեսքով, որը պետք է ներառի Power Point ծրագրով կատարված 10-20 սլայդ:

4. Մագիստրոսական թեզի ձևավորումը

- 4.1 Մագիստրոսական թեզը պետք է կազմված լինի կոշտ կազմով՝ հայերեն (բացառությամբ օտար լեզուների ֆակուլտետի մասնագիտությունների):
- 4.2 Մագիստրոսական թեզի ծավալը պետք է կազմի բնագիտական (տեխնիկական և ճշգրիտ) գիտությունների համար 30-40 տպագիր էջ, մյուսների համար՝ 40-50 էջ: Աշխատանքի առանձին մասերի միջև պետք է պահպանվի հետևյալ համամասնությունը.
- ներածություն՝ 2-4 էջ
  - եզրակացություն՝ 2-4 էջ
  - օգտագործված գրականություն՝ 2-4 էջ:
- Աշխատանքի ամենաձավալուն մասը պետք է կազմի նյութի հիմնական շարադրանքը:
- 4.3 Մագիստրոսական թեզը պետք է ունենա համակարգչային շարվածք (A4 ֆորմատ) Word ծրագրում Sylfaen (Times New Roman) տառատեսակով (տառաչափը՝ 12, միջտողային հեռավորությունը՝ 1,5, ձախից՝ 3սմ, աջից՝ 1սմ, վերևից՝ 2,0սմ, ներքևից՝ 2,5սմ), հղումների տառաչափը՝ 9: Աշխատանքի բոլոր էջերը համարակալվում են, բացի տիտղոսաթերթից: Երկրորդ էջը բովանդակությունն է: Աշխատանքի յուրաքանչյուր մաս սկսվում է նոր էջից:
- 4.4 Էջանշումը՝ էջի ներքևում, մեջտեղում: Տիտղոսաթերթը համարվում է առաջին էջ, բայց չի էջանշվում (*հավելված III*): Էջադրումը սկսել բովանդակության էջից:
- 4.5 Ծանոթագրությունները և մեջբերումները տեղադրվում են էջի ստորին մասում, հիմնական տեքստից բաժանվում են ուղիղ գծով և համարակալվում արաբական թվերով կամ քառակուսի փակագծում՝ նշելով գրականության ցանկում հերթական համարը և էջը:
- 4.6 Բովանդակության մեջ հաջորդաբար նշվում են բաժինները (ներածություն, գլուխների վերնագրեր և ենթավերնագրեր, եզրակացություն, հավելվածներ և գրականության ցանկ):
- 4.7 Գլուխները և ենթավերնագրերը տեքստում անհրաժեշտ է առանձնացնել (**B** U):
- 4.8 Օգտագործված գրականության ցանկում (ըստ այբբենական կարգի) յուրաքանչյուր գրականության վերջում նշվում է էջերի ընդհանուր քանակը, իսկ հերթականությունը պետք է լինի հետևյալ կերպ.
1. օրենքներ և այլ իրավական ակտեր, վիճակագրական տեղեկագրեր
  2. հայերեն և այլ օտար լեզվով աղբյուրներ
  3. համացանցային կայքեր (չգերազանցի օգտագործված գրականության 30%-ը):

- 4.9 Հավելվածները, որպես կանոն, կազմված են աղյուսակներից, սակայն կարող են ընդգրկել նաև հաշվետվության այլ ձևեր, գծապատկերներ, գծանկարներ և այլն: Հավելվածներն աշխատանքին կցվում են այն հաջորդականությամբ, որոնք կիրառվել են տեքստում: Հավելվածը պետք է ունենա իր անվանումը, որն արտացոլում է դրա բովանդակությունը:
- 4.10 Մագիստրոսական թեզի հեղինակը ստորագրում է տիտղոսաթերթի վրա:

5. Մագիստրոսական թեզի ներկայացումը, պաշտպանությունը և գնահատումը

- 5.1 Մագիստրոսական թեզը ամբիոն է ներկայացվում պաշտպանությունից 10 օր առաջ 2 տարբերակով (1 տպագիր, 1 էլեկտրոնային (CD սկավառակի վրա)):
- 5.2 Մագիստրանտի կողմից ստորագրված ավարտված աշխատանքը ներկայացվում է ղեկավարին: Հավանության արժանանալուց հետո այն ստորագրվում և գրավոր կարծիքի հետ միասին ներկայացվում է ամբիոն: Կարծիքի մեջ պետք է բնութագրվեն աշխատանքի բոլոր բաժինները, գնահատվեն աշխատանքի կատարման ուսանողի ինքնուրույնության աստիճանը:
- Ամբիոնի վարիչի որոշմամբ աշխատանքի գրախոս է նշանակվում ամբիոնի առաջատար դասախոսներից կամ այլ համապատասխան հիմնարկություններից:
- 5.3 Մագիստրոսական թեզի նախնական պաշտպանությունը կազմակերպում է թողարկող ամբիոնը պաշտպանությունից մեկ ամիս առաջ, որի արդյունքները արձանագրվում են ամբիոնի նիստում և ներկայացվում համապատասխան ղեկանատ:
- 5.4 Նախնական պաշտպանության նպատակն է օգնել մագիստրանտին շտկելու վրիպումները և պատրաստվել պաշտպանությանը՝ ճիշտ կազմակերպել զեկույցը՝ ընդգծելով մագիստրոսական թեզի կարևոր դրույթները, օգտագործել դիդակտիկ նյութերը, ստանալ հանրային ելույթի հմտություններ:
- 5.5 Դրական եզրակացության դեպքում թողարկող ամբիոնի կողմից մագիստրոսական թեզը երաշխավորվում է պաշտպանության:
- 5.6 Դիտողությունների առկայության դեպքում մագիստրանտը պարտավոր է լրամշակել մագիստրոսական թեզը:
- 5.7 Անհարգելի պատճառով մագիստրոսական թեզի նախնական պաշտպանությանը չներկայացած կամ նախապաշտպանությունը չանցած մագիստրանտին չի թույլատրվում մասնակցելու մագիստրոսական թեզի պաշտպանությանը: Փաստաթղթերով հիմնավորված հարգելի պատճառների առկայության դեպքում ամբիոնի վարիչը կազմակերպում է մագիստրոսական թեզի նախնական պաշտպանության անհատական ժամանակացույց ոչ ուշ, քան պաշտպանությունից 10 օր առաջ:
- 5.8 Մագիստրոսական թեզի պաշտպանությունը կատարվում է ԼՂՀ ԿԳ նախարարության 2012թ. փետրվարի 7-ի թիվ 9 որոշման համաձայն: Բացի հանձնաժողովի անդամներից, ցանկալի է, որ պաշտպանությանը մասնակցեն նաև գիտական ղեկավարը և գրախոսը: Մագիստրոսական թեզի պաշտպանությունն իրականացվում է ԼՂՀ ԿԳ նախարարության կողմից հաստատված ժամանակացույցով:
- 5.9 Մագիստրոսական թեզը գնահատվում է 20 միավորանոց սանդղակով՝ ստորև բերված աղյուսակում գնահատման չափանիշներին համապատասխան

Թիվ	Չափանիշ	Առավելագույն միավորը
1	Ներկայացման որակը	6
2	Ձևակերպման որակը	4
3	Կատարման ինքնուրույնության աստիճանը	6
4	Արդիականությունը/նորույթը	4
	Ընդամենը՝	20

- 5.10 Աշխատանքի գնահատականը նշանակելիս պետք է նկատի ունենալ հետևյալ նախապայմանները.
- աշխատանքի բովանդակությունը, հետազոտական խնդրի բարդությունը, նյութի շարադրման որակը, եզրակացությունների հիմնավորվածությունը, աշխատանքի

ավարտունության աստիճանը,

- ղեկավարի կարծիքը,
- գրախոսողի կարծիքը,
- պաշտպանությանը ներկայացված զեկուցման բովանդակությունը և որակը,
- հարցերին տրված պատասխանները,
- աշխատանքի ձևավորումը:

6. Մագիստրոսական թեզի հաշվառումը և պահպանումը

- 6.1 Մագիստրոսական թեզի պաշտպանությունից հետո աշխատանքը հանձնվում է ամբիոն, որտեղ պահպանվում է 1 տարի, իսկ էլեկտրոնային տարբերակը հանձնվում է գրադարանին:
- 6.2 Պահպանության ժամկետը լրանալուց հետո մագիստրոսական թեզերը ենթակա են սահմանված կարգով արխիվացման՝ համապատասխան ակտով:

ԱՐՅԱԽԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ (տառաչափը՝ 11)

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ (տառաչափը՝ 12)

ամբիոնի անվանումը (տառաչափը՝ 12)

ԿՈՒՐՍԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

(տառաչափը՝ 20)

ԹԵՄԱ՝ .....

(տառաչափը՝ 12)

Կատարող՝

բակալավրիատի ....-ի կուրսի
ուսանող/ուհի անուն, ազգանուն
/գրվում է ամբողջությամբ/
(տառաչափը՝ 12)

Գիտական ղեկավար՝

գիտական աստիճանը, կոչումը,
ազգանունը, անվան և հայրանվան
սկզբնատառերը
(տառաչափը՝ 12)

Ստեփանակերտ- տարեթիվ

(տառաչափը՝ 11)

ԱՐՑԱԽԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ (տառաչափը՝ 11)

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ (տառաչափը՝ 12)

ամբիոնի անվանումը (տառաչափը՝ 12)

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

(տառաչափը՝ 20)

ԹԵՄԱ՝ .....

(տառաչափը՝ 12)

Կատարող՝

ուանող/ուհի անուն, ազգանուն
/գրվում է ամբողջությամբ/
(տառաչափը՝ 12)

Գիտական ղեկավար՝

գիտական աստիճանը, կոչումը,
ազգանունը, անվան և հայրանվան
սկզբնատառերը
(տառաչափը՝ 12)

Ստեփանակերտ- տարեթիվ

(տառաչափը՝ 11)

ԱՐՑԱԽԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ (տառաչափը՝ 11)

ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ (տառաչափը՝ 12)

ամբիոնի անվանումը (տառաչափը՝ 12)

<< ..... >> մասնագիտացում

ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԱԿԱՆ ԹԵԶ

(տառաչափը՝ 20)

ԹԵՄԱ՝ .....

(տառաչափը՝ 12)

Կատարող՝

մագիստրատուրայի ուսանող/ուհի
անուն, ազգանուն /գրվում է
ամբողջությամբ/
(տառաչափը՝ 12)

Գիտական ղեկավար՝

գիտական աստիճանը, կոչումը,
ազգանունը, անվան և հայրանվան
սկզբնատառերը
(տառաչափը՝ 12)

Ստեփանակերտ- տարեթիվ
(տառաչափը՝ 11)